Vlaams Parlement

53 (2019-2020) – Nr. 3
ingediend op 2 juni 2020 (2019-2020)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door Joris Nachtergaele en Frieda Verougstraete-Deschacht

over het advies van het Vlaams Vredesinstituut

over het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie

2018

verzendcode: BUI

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:
Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Tine Van den Brande, Jeremie Vaneeckhout;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:
Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Martine Fournier, Orry Van de Wauwer;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:
Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:
53 (2019-2020) – Nr. 1: Verslag wapenhandel
– Nr. 2: Advies van het Vlaams Vredesinstituut

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting van de vertegenwoordigers van het Vlaams Vredesinstituut 4
1.1. Context van het onderzoek en advies 4
1.2. Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2018: algemeen overzicht en analyse invoer vuurwapens en munitie 5
1.3. Aanbevelingen vanuit de raad van bestuur van het VVI 7
2. Vragen en opmerkingen van de leden 8
2.1. Interventie van Johan Deckmyn 8
2.2. Interventie van Emmily Talpe 9
2.3. Interventie van Jeremie Vaneeckhout 9
2.4. Interventie van Orry Van de Wauwer 9
2.5. Interventie van Annick Lambrecht 10
2.6. Interventie van Karl Vanlouwe 11
3. Repliek van de medewerkers van het VVI 11
Gebruikte afkortingen 14
Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed besprak op 5 mei 2020 het advies van het Vlaams Vredesinstituut (VVI) over het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie 2018. Dat gebeurde met Nils Duquet, directeur ad interim, en Diederik Cops, onderzoeker bij het VVI.

De presentatie die bij de inleidende uiteenzetting werd gebruikt, is terug te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Tijdens de vergadering waren alleen de commissievoorzitter en commissiesecretaris fysiek in de commissiezaal aanwezig. De vaste leden, plaatsvervangende leden en de toegevoegde leden van de commissie kregen de mogelijkheid om online aan de vergadering deel te nemen via het platform Zoom. Andere volksvertegenwoordigers konden alleen na motivering online aan de vergadering deelnemen.)

1. Inleidende uiteenzetting van de vertegenwoordigers van het Vlaams Vredesinstituut

1.1. Context van het onderzoek en advies

Nils Duquet zegt dat als gevolg van allerlei omstandigheden nu pas de toelichting bij het jaarverslag 2018 buitenlandse wapenhandel van de Vlaamse Regering aan bod kan komen. Ondertussen volgt het VVI de maandelijkse verslagen van 2019 op en kan het relatief snel de analyses ervan met de commissie delen.

Artikel 6 van het oprichtingsdecreet van het VVI bepaalt dat het jaarlijks advies uitbrengt bij het Wapenhandelverslag van de Vlaamse Regering binnen dertig dagen na publicatie. Ondertussen brengt het VVI al veertien jaar, sinds zijn oprichting, verslag uit.

De raad van bestuur brengt het advies uit dat zich daarvoor op onderzoek baseert. Het VVI analyseert de cijfers van het jaarlijkse Wapenhandelverslag, waarvan de kwaliteit de afgelopen jaren sterk toegenomen is, en richt zich elk jaar op één specifiek thema.

In 2018 was dat de invoer van vuurwapens omdat er de afgelopen jaren een enorme stijging was met bijna een verdubbeling van de invoer van vuurwapens. Dat was een kans om het controlesysteem te analyseren en na te gaan waar er verbetermogelijkheden waren.

Naast het advies van het VVI, zijn het onderzoeksrapport waarop het advies gebaseerd is, en een factsheet beschikbaar. Dat onderzoeksrapport probeert een verklaring te geven voor de cijfers. Naast een analyse van de gegevens van de Dienst Controle Strategische Goederen heeft het VVI de data in de beschikbare databanken onderzocht en extra informatie opgevraagd om een beter beeld te krijgen van de tendensen. Er zijn verder gesprekken gevoerd met de verschillende betrokken actoren, gaande van politiediensten tot administratieve diensten, op verschillende niveaus in België. Door de interviews en de data-analyse is er een vrij goed beeld ontstaan van het controlesysteem en de uitdagingen die het bevat.

1.2. Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2018: algemeen overzicht en analyse invoer vuurwapens en munitie

1.2.1. Algemeen overzicht

Diederik Cops zegt dat het aantal vergunningen dat uitgereikt werd in 2018 door de Vlaamse overheid op het vlak van invoer en uitvoer geen opvallende tendensen vertoont, zeker niet in vergelijking met de jaren voordien.

Wat de doorvoer betreft, neemt het aantal uitgereikte vergunningen jaar na jaar af. In de periode 2013-2016 schommelde dat aantal ongeveer tussen 20 en 25 aangevraagde en uitgereikte vergunningen voor de doorvoer van militaire producten over het Vlaamse grondgebied. De laatste jaren zijn die cijfers afgenomen: in 2017 waren er dat 15 en in 2018 nog maar 6. Dat is een opvallende vaststelling in een toch wel sterke transitregio als Vlaanderen. Uit de maandelijkse verslagen van 2019 blijkt dat die evolutie zich voortzet. In 2019 zou het nog maar om 4 aangevraagde en uitgereikte doorvoervergunningen gaan.

Algemene cijfers op het vlak van uitvoer geven aan dat de vergunde wapenhandel in 2018 goed was voor iets meer dan 80 miljoen euro. Die waarde ligt lager dan in 2016 en 2017, maar stijgt in 2019 opnieuw naar ongeveer 120 miljoen euro. Die schommelingen zijn te verklaren door beperkte maar grote vergunningen of contracten die in een bepaald jaar worden afgesloten die een sterke impact hebben op de totale waarde van de vergunde uitvoer vanuit Vlaanderen. Op dat vlak zijn er geen grote evoluties.

Naast de vergunde uitvoer via individuele vergunningen kunnen Vlaamse bedrijven ook defensiegerelateerde producten overbrengen binnen Europa via globale en algemene vergunningen. Van deze transacties zijn enkel de effectieve waardes van de gerealiseerde overbrengingen relevant. Deze waardes kunnen wel niet zomaar worden opgeteld bij de waarde van de vergunde uitvoer van militair materieel vanuit Vlaanderen via individuele vergunningen. In 2018 gaat het voor die twee types vergunningen om nog eens 30 miljoen euro aan effectieve transacties in militair materieel die vanuit Vlaanderen werden verhandeld naar het buitenland.

Om welk type producten gaat het dan voor de uitvoer vanuit Vlaanderen? Vlaamse bedrijven maken vooral hoogtechnologische onderdelen van militaire systemen die in eerste instantie vaak worden uitgevoerd naar andere defensiebedrijven in Noord-Amerika en Europa. In 2018 ging het grotendeels over militaire elektronica, onderdelen van vliegtuigen en de bijbehorende technologie, militair oefenmaterieel en onderdelen van voertuigen. Die producten komen jaarlijks terug. Afhankelijk van de contracten die zijn afgesloten of specifieke vergunningen die zijn aangevraagd, kunnen die verhoudingen wel wat veranderen. Er zijn op dit vlak geen opvallende vaststellingen.

De belangrijkste bevinding heeft te maken met de evoluties in de vergunde invoer van vuurwapens en munitie; deze tendens wordt al enkele jaren waargenomen. De waarde van de vergunde invoer van vuurwapens en munitie voor civiel gebruik (en in beperkte mate voor vuurwapens die bestemd zijn voor politiediensten) neemt jaar na jaar toe. In de periode 2013-2018 is de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens bijna verdubbeld. Die evolutie was de reden voor het VVI om op zoek te gaan naar verklaringen.

1.2.2. Analyse invoer vuurwapens en munitie

In 2019 is daarover een grootschalig project opgezet om een aantal aspecten beter in beeld te krijgen. Het onderzoek naar de (controle op de) invoer van vuurwapens en munitie had twee doelstellingen: ten eerste een beter beeld krijgen van de aard

en de omvang van de vuurwapeninvoer en mogelijke verklaringen hiervoor, en ten tweede de implicaties, uitdagingen en evoluties voor het controlesysteem op de handel in vuurwapens en munitie identificeren.

Het onderzoeksopzet bestond uit een analyse van andere databanken in België over vuurwapeninvoer, -handel en -bezit. Daarnaast was er een surveyonderzoek bij 2500 Vlaamse volwassenen waarbij gepeild werd naar het bezit van vuurwapens en de redenen ervoor. Tot slot werden diverse belanghebbenden zoals controleagentschappen, politiediensten, wapenhandelaars, verzamelaars enzovoort geïnterviewd.

In het rapport zijn verschillende databanken geanalyseerd, maar de onderzoeker zal zich beperken tot de gegevens uit het Centraal Wapenregister (CWR), een nationaal overkoepelend register waarin alle in België geregistreerde vuurwapens zijn opgenomen. Gegevens van het CWR suggereren een toename van het vuurwapenbezit in Vlaanderen. Tussen 2010 en 2018 kwamen er in Vlaanderen jaarlijks zo'n 5000 actieve vuurwapenbezitters bij. Welke wettige verklaringen zijn er daarvoor? Uit het CWR blijkt dat er in Vlaanderen een groeiende populariteit is van het sportief en recreatief schieten. Het gaat om een derde van het aantal geregistreerde vuurwapens in 2019: ongeveer 127.000 van de 335.000 geregistreerde vuurwapens in het Vlaamse Gewest vallen onder deze categorie. In vergelijking met 2016 bijvoorbeeld gaat het om een toename met een derde in die categorie.

De gegevens van het CRW vertonen echter heel wat beperkingen. Het was zeer moeilijk om een omvattend beeld te krijgen van de handelsstromen van vuurwapens in België. Van bepaalde aspecten kan men wel telkens een aparte deelfoto maken, maar het was niet mogelijk om een omvattend beeld te krijgen van waar welke vuurwapens zich bevinden, hoe ze in Vlaanderen terechtkomen en hoe ze zich over Vlaanderen verspreiden.

De beperkte beeldvorming wordt veroorzaakt door de complexiteit van het systeem. De onderzoeker heeft daarom zelf verschillende figuren ontwikkeld om het volledige controlesysteem op de (internationale) handel in vuurwapens in beeld te brengen. De drie figuren in de presentatie geven achtereenvolgens de volgende stromen en betrokken controlediensten weer: (1) een particulier die een vuurwapen wenst in te voeren vanuit het buitenland, (2) een particulier die een vuurwapen wenst in te voeren vanuit Nederland of Luxemburg en (3) een wapenhandelaar die een vuurwapen wenst in te voeren.

In een eerste grafiek wordt geschetst hoe het controlesysteem er uitziet voor een particulier die een wapen wil invoeren tot het moment dat hij dat vuurwapen in zijn bezit heeft. Alle actoren die daarbij betrokken zijn, rechtstreeks of onrechtstreeks, worden in beeld gebracht. Uit de figuur blijkt dat het een complex systeem is met een veelheid aan actoren en diensten die zich bovendien op verschillende overheidsniveaus bevinden. Het gaat om Vlaamse diensten, federale diensten, provinciale diensten en private organisaties (zoals de schietsportfederaties).

Dit complexe controlesysteem met een grote diversiteit aan diensten leidt in de eerste plaats tot een verkokering van de controleketen waardoor het overkoepelend beeld ontbreekt. Daarnaast leidt de veelheid aan actoren tot een grotere kans op fouten in de registratie. Dat bleek ook uit de interviews met de respondenten. Een derde gevolg is de langere doorlooptijd voor mensen die een wettige reden hebben om een vuurwapen aan te schaffen.

Een tweede uitdaging voor het controlesysteem is de onduidelijkheid over de handel vanuit Nederland en Luxemburg. Het Wapenhandeldecreet voorziet momenteel geen invoervergunning voor wapens vanuit Nederland en Luxemburg. De Europese Vuurwapenrichtlijn en de Europese regelgeving bepaalt evenwel dat als men een

vuurwapen van het ene land naar het andere land wil brengen, men zowel een uitvoervergunning van het uitvoerende land als een toestemming van het invoerende land moet hebben.

Er is daarom een verplichting voor de invoerder om aan te tonen dat hij gemachtigd is om een vuurwapen te bezitten. Dat geldt ook voor handel met Nederland en Luxemburg. Als gevolg daarvan hebben provinciale diensten het systeem van de blauwe kaart ontwikkeld, een administratief document dat de provinciale wapendiensten opstellen waarmee een particulier in Nederland of Luxemburg een vuurwapen kan aanschaffen. Het probleem is dat er voor blauwe kaart geen wettelijke basis is. Ze functioneert louter administratief.

Een derde uitdaging als gevolg van die complexiteit is dat de problemen en beperkingen vanuit het binnenlandse controlesysteem geïntegreerd worden in het Vlaamse invoercontrolesysteem. Het hebben van een wettelijke bezitstitel wordt federaal geregeld in de federale Wapenwet en is een noodzakelijke voorwaarde om een invoervergunning te kunnen krijgen. Het is logisch dat het Vlaamse controlesysteem zich afstemt op het nationale bezitscontrolesysteem. Een neveneffect is dat men daardoor ook de beperkingen uit het binnenlandse systeem integreert in het Vlaamse invoercontrolesysteem. Het Vlaamse Wapenhandeldecreet bijvoorbeeld bepaalt dat er een toets van het risico op openbare orde en veiligheid van de invoer gebeurt. Daardoor gaat men er op Vlaams niveau van uit dat als men een bezitsvergunning heeft, die toets plaatsgevonden heeft. Uit onderzoek naar bijvoorbeeld de sportschutterlicenties blijkt evenwel dat er geen voorafgaande toets gebeurt door de lokale politie. De controle op openbare orde en veiligheid is dus niet helemaal gegarandeerd.

Een laatste groep van uitdagingen heeft te maken met de opvolging van de handelsstromen. Ten eerste blijkt dat er geen systematische opvolging is van het effectieve gebruik van uitgereikte invoervergunningen. Men weet niet of ze gebruikt worden. Verder blijkt dat er een beperkte informatie-uitwisseling is tussen de verschillende actoren, wat niet verwonderlijk is gezien het grote aantal actoren en de verschillende overheidsniveaus waarop ze functioneren. Het gebeurt niet systematisch, ad hoc en zeer omslachtig. Daardoor is de opvolging van de keten ook moeilijk. Volgens Diederik Cops is er wel veel goede wil tot samenwerking, maar door de beperkte administratieve capaciteit van de diensten en meer nog door de beperkte digitalisering verloopt de uitwisseling en samenwerking tussen die diensten moeilijk. Vaak zijn er databanken, maar zijn ze niet op elkaar afgestemd en niet toegankelijk voor andere diensten. Daardoor gebeurt er nog heel veel op papier.

Door al deze vaststellingen komt de opvolging onder druk te staan, zowel de snelheid en efficiëntie van die controle als de kwaliteit ervan.

1.3. Aanbevelingen vanuit de raad van bestuur van het VVI

Nils Duquet formuleert een aantal zeer concrete aanbevelingen. Een eerste aanbeveling is het sluitend maken van het controlesysteem door een vergunningsplicht te voorzien voor de invoer van vuurwapens en munitie vanuit Nederland en Luxemburg, wat niet nodig is volgens het Wapenhandeldecreet, maar wel volgens Europa.

Vlaanderen beroept zich daarbij op het Benelux-verdrag, maar anderzijds vereisen Nederland en Luxemburg wel een invoervergunning vanuit België. Er is dus een verschil in interpretatie. Voor de huidige praktijk is er geen wettelijke basis. Hiervoor is er wel een decreetswijziging nodig.

Het VVI adviseert ten tweede om het effectieve gebruik van vergunningen beter op te volgen. Het is niet duidelijk wat er met de invoervergunningen gebeurt. Het

is niet duidelijk dat wie een vergunning aanvraagt ook effectief een vuurwapen aankoopt. Het VVI suggereert dat de Dienst Controle Strategische Goederen die een online beheersysteem aan het ontwikkelen is, ook een rapportagesysteem over het effectieve gebruik opneemt. Dat vermindert het risico op misbruik.

Ook het CWR speelt daarbij een rol. Sinds 2010 zou Vlaanderen in staat moeten zijn om de gegevens van het CRW te kunnen consulteren, maar in de praktijk is de toegang nog altijd niet mogelijk voor de Dienst Controle Strategische Goederen. Het VVI adviseert dan ook om bij de federale overheid aan te dringen om rechtstreekse toegang tot het CWR te krijgen.

Als de Dienst Controle Strategische Goederen het effectieve gebruik gaat monitoren, lijkt het wenselijk om daarover te rapporteren.

Een derde aanbeveling bestaat erin om de complexiteit van het controlesysteem te verminderen door te onderzoeken of de diverse Vlaamse controlebevoegdheden onder één dienst samengebracht kunnen worden.

Een vierde aanbeveling is om de samenwerking, de afstemming en het overleg tussen de betrokken diensten en overheidsniveaus te versterken. Het voorbeeld van het gebrek aan rechtstreekse toegang van de Dienst Controle Strategische Goederen tot het CWR toont hoe het niet moet. Het VVI verwijst naar het Interfederaal overlegcomité ter bestrijding van de illegale wapenproductie en -handel dat is opgericht na de terroristische aanslagen in Brussel in 2016. Dit overlegcomité behandelt momenteel vooral de illegale wapenhandel, maar zou zich ook kunnen bezighouden met het op elkaar afstemmen van de procedures en het beleid voor de controle op de legale wapenhandel.

Een vijfde aanbeveling bestaat in het verder inzetten op de digitalisering van de verschillende databeheersystemen met expliciete aandacht voor interoperabiliteit – databanken met elkaar laten praten – en afstemming.

Tot slot adviseert het VVI om de administratieve capaciteit van de betrokken diensten te versterken. Op die manier wordt de aanvrager van een vergunning sneller geholpen en neemt de kwaliteit van de controle toe.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Interventie van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn vindt de uiteenzetting interessant en wil weten hoe de specifieke keuze voor de focus op wapeninvoer tot stand gekomen is. In de huidige legislatuur gingen de discussies in de commissie over wapendoorvoer stelt hij vast. Hij vraagt of er al zicht is op de toekomstige focus. Hij vindt het vreemd dat ondanks het feit dat de cijfers voor doorvoer dalen, er voornamelijk daarover politieke discussies zijn. Is er een verklaring voor de dalende cijfers?

Verder wil hij weten wat de impact van de Belgische wapenfabriek FN is. Is er zicht op een interne invoer vanuit FN in België? Zit dat in de scope?

Hij vraagt of het mogelijk is om de drie toegelichte schema's verder te verduidelijken evenals hun onderlinge verhouding.

Ook wil hij weten of de beperkte administratieve capaciteit en de beperkte digitalisering ertoe leiden dat de kwaliteit van de opvolging beperkt is en of hij zo ver mag gaan om te zeggen dat het niet goed werkt.

In verband met de afwijkende interpretatie in de Benelux-landen van de invoervergunning wil hij weten of dat al aan bod gekomen is in het Benelux-parlement.

Tot slot heeft hij vragen bij de directe toegang tot het CWR, wat ondanks de genoemde goodwill nog altijd niet mogelijk is. Gaat het om onwil of om een communicatieprobleem? Is er een technisch probleem of een andere oorzaak?

2.2. Interventie van Emmily Talpe

Emmily Talpe bedankt het VVI voor de toelichting en de diepe analyse. Ze onthoudt de complexiteit, wat de efficiëntie belemmert, en het gebrek aan informatiedoorstroming.

Ze vraagt of er al een kostenplaatje is gemaakt van de vraag tot versterking van de administratieve capaciteit en de digitalisering, en of er zicht is op een timing om dat te realiseren.

2.3. Interventie van Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout bedankt het VVI voor de toelichting en het uitgebreide verslag. Hij hoopt wel dat de commissie de cijfers van 2019 eerder zal kunnen bespreken, maar beseft ook dat het VVI daar geen vat op heeft. Vanuit zijn fractie, die ook meegeschreven heeft aan het huidige Wapenhandeldecreet, weet hij dat er toch nog wat uitdagingen zijn.

Hij zou graag meer verduidelijking hebben over de opvallende cijfers van de doorvoer. Is er een relatie met de capaciteit van de diensten? Hij verwijst naar het debat over de informatie-uitwisseling van de havenautoriteiten. Heeft dat te maken met de werking van de controlediensten? Is er een intentie om de komende jaren de doorvoer onder de loep te nemen?

Hij uit zijn bezorgdheid over het feit dat je goed kunt controleren en toch geen duidelijkheid hebt over het eindgebruik. Dat is de achilleshiel van het controlebeleid. Klopt het dat in 80% van de gevallen het reële eindgebruik van het uitgevoerde militair materieel niet duidelijk is?

In verband met de beperkte administratieve capaciteit vraagt hij zich af of de diensten onder druk gekomen zijn door de besparingen van de Vlaamse overheid.

In verband met de informatiedeling noteert hij dat er na 10 jaar nog altijd geen toegang is tot het CWR. Voor die problematische situatie is geen enkele staatsstructuur een verklaring, maar spelen er politieke redenen mee. Wat is de visie van het VVI?

Wat hem betreft, zijn de cijfers over het stijgende wapenbezit in Vlaanderen onrustwekkend. Is een mogelijke verklaring dat er meer mensen dan voorheen registreren?

2.4. Interventie van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer bedankt de medewerkers en vindt veel munitie in het verslag. Hij merkt op dat 80% van het eindgebruik van de vergunningen de defensie-industrie in het buitenland is, wat niet het definitieve eindgebruik is. Er is dus geen zicht op wat er met die strategische goederen gebeurt. Dat heikele punt is al eerder aan bod gekomen in de commissie. Slechts in 17% van de gevallen is de effectieve eindgebruiker bekend. Dat is niet te vermijden, in tegenstelling tot Wallonië waar wel afgewerkte producten worden afgeleverd, omdat er in Vlaanderen gewerkt wordt met hoogtechnologische onderdelen die later verwerkt worden zowel voor

civiel als militair gebruik. Uit vroegere besprekingen is gebleken dat alleen grote landen als Duitsland en Frankrijk over voldoende administratieve krachten en financiële middelen beschikken om het uiteindelijke eindgebruik te controleren.

Hij noteert dat het moeilijk is om een allesomvattend beeld te krijgen van de instroom en de handel in vuurwapens en munitie. De jaarlijkse stijging is het gevolg van de toenemende vraag van recreatief en sportief gebruik, maar dat is geen sluitende verklaring voor de toename van de vraag naar particulier wapenbezit. Het is complex. CWR bevestigt die tendens. Daarnaast is er het circuit van de wapenhandelaars. Is de huidige invoer streng genoeg om te vermijden dat de verkeerde wapens bij de verkeerde personen terechtkomen? Zijn de controles streng genoeg en indien niet wat moet er dan wel gebeuren?

Hij vraagt ook verduidelijking waarom de invoer vanuit de Benelux niet vergunningsplichtig is. Hij is bezorgd over het feit dat via Nederland wapens naar Vlaanderen zouden komen die anders niet ingevoerd zouden mogen worden.

Met de betrekking tot de blauwe kaart die in België nodig is, merkt hij op dat er in Nederland en Luxemburg wel een formeel document wordt vereist om de invoer van een vuurwapen toe te staan. Is dat omgekeerd ook het geval?

Hij verwijst naar de uitbouw van het online monitoringsysteem voor de opvolging van het effectieve gebruik van de vergunningen en vraagt wanneer dat volledig operationeel is en of het tot de taak van de Dienst Controle Strategische Goederen behoort om dat eindgebruik op te volgen.

Waarom heeft de Dienst Controle Strategische Goederen nog altijd geen toegang tot het CWR?

Heeft het VVI ten slotte zicht op de bestaande financiële en personele middelen en op wat er nodig is om controle adequaat uit te kunnen oefenen?

2.5. Interventie van Annick Lambrecht

Annick Lambrecht bedankt voor de uitvoerige uiteenzetting en besluit dat er zoveel controle-instanties zijn dat de controle niet meer werkt en iedereen op zijn eiland blijft. Volgens haar bevestigt dat het aanvoelen in de commissie dat het moeilijk is om aan informatie te geraken, bijvoorbeeld over de doorvoer van wapens.

Wat kan de Vlaamse Regering doen om de kennis over het eindgebruik van het defensiemateriaal te vergroten? Zijn er hogere eisen voor de vergunningsaanvragers nodig?

Zou het goed zijn dat er een versterking van het juridische kader op Europees niveau komt om de verschillende manieren van aanpak te convergeren of kan dat het best op Vlaams niveau geregeld blijven?

Met betrekking tot de doorvoer merkt ze op dat we niet zozeer op de kwantiteit van de cijfers moeten focussen, maar moeten kijken naar de kwaliteit. Verder wil ze een verklaring voor het feit dat er geen toegang is tot het centrale wapenregister.

Hebben de zorgwekkende cijfers van het wapenbezit in Vlaanderen te maken met meer registratie? Anderzijds stelt ze vast dat het zo moeilijk is om juist te registreren door het hoge aantal actoren.

2.6. Interventie van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe bedankt het VVI en stelt vast dat de Dienst Controle Strategische Goederen efficiënt functioneert in de afhandeling van vuurwapens en munitie. Anderzijds is er de samenwerking met de verschillende overheidsniveaus en instanties die betrokken zijn bij het controlesysteem, wat niet evident is. Kan het VVI dat verder concreet toelichten? Zijn er niet te veel niveaus en schakels? Is het niet efficiënter om die bevoegdheid puur op het Vlaamse niveau te centraliseren?

Er wordt ingezet op de digitalisering van het beheersysteem van de controle van de Dienst Controle Strategische Goederen. Wat loopt er goed en wat kan nog beter?

3. Repliek van de medewerkers van het VVI

Diederik Cops gaat in op de figuren (slide 13, 15 en 16 van de presentatie). Figuur 13 geeft weer welke stappen een particulier die een wettelijke bezitstitel heeft, moet zetten om een vuurwapen in te voeren. Hij dient een vergunningsaanvraag in bij de Dienst Controle Strategische Goederen, hij ontvangt zijn vergunning, gaat naar een buitenlandse handelaar en voert zijn vuurwapen effectief in. Daarna gaat hij naar de proefbank die de gegevens in het CWR invoert. Ten slotte gaat de particulier naar de lokale politie voor verificatie en krijgt hij het vuurwapen in zijn bezit. Dat is het standaardsysteem.

De figuur op slide 15 toont de veranderingen voor Nederland en Luxemburg. In Nederland en Luxemburg is er geen vergunningsaanvraag nodig, maar moet je enkel naar de provinciale wapendienst gaan om de blauwe kaart te krijgen, waarmee je naar een buitenlandse handelaar of wapenverkoper kunt gaan. In dat geval is er ook geen advies van de proefbank voorzien in de aanvraagprocedure.

De figuur op slide 16 vat de figuren 13 en 15 samen specifiek voor een wapenhandelaar.

De dalende doorvoer is ook voor het VVI een opvallende vaststelling. De aanpassing aan het Wapenhandeldecreet van 2017 biedt een zekere verklaring. Men heeft ervoor gekozen om een aantal doorvoertransacties niet langer vergunningsplichtig te maken. Daarnaast is het via het catch-allprincipe mogelijk geworden om ad hoc bij een vermoeden van schending toch nog een aantal transacties vergunningsplichtig te maken. Toch vraagt het VVI zich af wat de overige verklaringen zijn. Meer onderzoek daarnaar door het VVI zou een mogelijke piste zijn.

FN bevindt zich binnen België en er geldt dan ook geen invoercontrolesysteem. FN Herstal produceert voornamelijk militaire vuurwapens die je als particulier niet kunt aankopen en heeft dus geen invloed op de particuliere vuurwapenmarkt. Het bedrijf voert vooral uit naar andere krijgsmachten en overheidsdiensten in andere landen. Het aantal transacties vanuit FN naar Vlaanderen of België zal relatief beperkt zijn. De federale politie heeft wel sinds kort een raamcontract met FN afgesloten voor de vervanging van hun collectieve wapens; ook lokale politiediensten mogen daarop intekenen om vuurwapens aan te kopen. Omdat het hier om intra-Belgische transacties zal gaan, valt dit niet onder dit controlesysteem.

Wat de controle op de handel vanuit Nederland en Luxemburg betreft, is er inderdaad een verschil in interpretatie. Het VVI is niet op de hoogte of dat al besproken is in het Benelux-parlement. Er is geen specifieke clausule in het verdrag, maar het gaat om een interpretatie van de handel tussen landen waarbij de Vlaamse overheid ervoor geopteerd heeft om die handel niet vergunningsplichtig te maken. Nederland heeft ervoor gekozen om de handel in militaire producten binnen de Benelux niet vergunningsplichtig te maken, maar voor de civiele vuurwapens is er

wel een vergunningsplicht. Nederland heeft een reglementair kader voor militaire producten en een regelgevend kader voor civiele vuurwapens. Vlaanderen heeft alles ondergebracht in het Wapenhandeldecreet. Nederland past de vrijstelling van vergunning enkel toe voor militaire producten en niet voor civiele vuurwapens omdat die transacties volgens de Europese Vuurwapenrichtlijn vergunningsplichtig zijn. Dat is een mogelijke verklaring van het VVI voor een verschil in interpretatie in Nederland en Vlaanderen.

Diederik Cops bevestigt dat het VVI een beperkt zicht heeft op het effectieve eindgebruik van uitgevoerde defensieproducten vanuit Vlaanderen. De verklaring daarvoor zit in de aard van de Vlaamse defensiegerelateerde industrie. Vlaanderen produceert vooral hoogtechnologische specifieke onderdelen die geïntegreerd worden in grotere onderdelen die op hun beurt weer geïntegreerd worden in grotere afgewerkte systemen. Dat cijfer schommelt over een aantal jaren bekeken tussen 60 en 80%.

Hoe een beter beeld krijgen? Een eerste stap is om via de digitalisering en het opvolgingssysteem meer informatie te verzamelen. De Dienst Controle Strategische Goederen zou kunnen proberen het spoor beter op te volgen, maar dat vereist extra personeel.

VVI bevestigt dat de Dienst Controle Strategische Goederen zeer performant functioneert bij de afhandeling van de controle op invoer van vuurwapens; dat bleek ook uit de interviews met de respondenten. Ook het nieuwe digitale systeem werkt efficiënt en maakt het mogelijk vergunningen snel af te handelen. Maar de dienst is ook afhankelijk van de input van bijvoorbeeld de proefbank waardoor de doorlooptijd voor de afhandeling kan toenemen. Door de grote interne samenhang in het globale controlesysteem is de eigen performantie van de Dienst Controle Strategische Goederen niet altijd voldoende om een vlotte afhandeling te kunnen garanderen.

Zijn er meer registraties? De spreker wijst erop dat de cijfers van het CWR met de nodige voorzichtigheid behandeld moeten worden. Er is achterstand waardoor vuurwapens nog onder oude categorieën geregistreerd staan van voor de Wapenwet van 2006, maar ook andere databanken bevestigen dat er een toename is van het vuurwapenbezit.

Nils Duquet licht toe hoe het VVI zijn onderzoeksthema's in het licht van zijn decretale adviesplicht bij het jaarlijks verslag over wapenhandel van de Vlaamse Regering vastlegt. Door maandelijks de cijfers van de Dienst Controle Strategische Goederen te volgen en te analyseren, houdt het VVI een vinger aan de pols van de evoluties. Voor het zijn eigen onderzoek kan publiceren, moet het uiteraard wachten op het jaarverslag Wapenhandel. Verder volgt het VVI wat er in de commissie wordt besproken en doorvoer is dit zittingsjaar al verschillende keren onderwerp van discussie geweest.

Indien de commissie dat wenst, kan het VVI een onderzoek naar doorvoer uitvoeren. De daling van de doorvoer is zeer groot en is al bezig van voor de aanpassing van het Wapenhandeldecreet in 2017. Maar dat is volgens Nils Duquet niet de enige oorzaak. Vijftien jaar geleden was er bijvoorbeeld sprake van meer dan 100 vergunningen.

Nils Duquet vermoedt dat het volgende jaarverslag van de Vlaamse Regering vrij snel ingediend zal worden.

De toegang tot het CWR is gedeeltelijk een juridisch probleem omdat het KB van 20 september 1991 onvoldoende duidelijk is wie de verantwoordelijkheid draagt voor het CWR. Is dat de FOD Justitie of de federale politie? Bij een eventueel

misbruik is ook niet duidelijk wie de verantwoordelijkheid zal dragen. Men zou dit KB aanpassen in het kader van de nieuwe Wapenwet, maar het is onduidelijk of dat al gebeurd is. Een tweede piste was om iemand van de Dienst Controle Strategische Goederen het statuut toe te kennen van officier van gerechtelijke politie om zo toegang tot het CWR te krijgen, wat nog niet gebeurd is. De dienst kan wel via de provinciale wapendiensten de informatie gaan checken, wat effectief gebeurt.

Nils Duquet erkent dat de versnippering een groot probleem is. De basis van het wapensysteem is de federale Wapenwet, maar de belangrijkste reden om een wapen te bezitten is bepaald via Vlaamse regelgeving (het sportschieten en de jacht) en ook het invoer- en uitvoersysteem is een Vlaamse bevoegdheid. Vreemd is dat het 'recreatief schieten' nog steeds onder de federale Wapenwet valt, hoewel sport en vrije tijd gemeenschapsbevoegdheden zijn. Recreatief schieten wordt niet geregeld in het Sportschuttersdecreet. Is het een idee om alle betrokken Vlaamse overheidsdiensten samen te brengen? Het VVI zou op vraag van de commissie kunnen onderzoeken of dat wenselijk is en nagaan hoe het efficiënter georganiseerd kan worden.

Het VVI pleit niet noodzakelijk voor meer personeel, maar geeft aan dat door te digitaliseren de controle verbeterd kan worden. De wapenhandelaars bijvoorbeeld moeten een papieren register bijhouden van hun wapenverkoop. Bij controle moet men dus in boeken van wapenregisters op zoek gaan naar gegevens. Dat is bijna onmogelijk. Dat kan makkelijk gedigitaliseerd worden en in de keten Dienst Controle Strategische Goederen en het CWR verwerkt worden, waardoor alles veel sneller verloopt en er meer tijd vrijkomt voor andere controles.

Controle op legaal wapenbezit is heel uitgebreid en men mag niet onderschatten welke hoeveelheid werk dat met zich meebrengt. Door aanpassingen aan de Wapenwet de afgelopen jaren hadden de betrokken diensten extra werk. Stabiliteit van de wetgeving zou het werk kunnen beperken. Hij besluit dat het niet altijd gaat over geld, maar wel om het inzetten op de juiste zaken en het maken van slimme keuzes.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Joris NACHTERGAELE
Frieda VEROUGSTRAETE-DESCHACHT,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Benelux	België, Nederland, Luxemburg
CWR	Centraal Wapenregister
FOD	Federale Overheidsdienst
KB	koninklijk besluit
VVI	Vlaams Vredesinstituut